

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	12 kor.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy szám ára	24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	16 kor.
Fél oldal	8 „
Negyed oldal . . .	4 „
Nyolczad oldal . .	2 „

Az egyházi reform — törvények 10-dik éve.

A házasság a polgári társadalomnak, az államnak alapja. Ebből következik, hogy az államnak joga és tiszte a házaselek életviszonyait törvény által szabályozni; mert dacára annak, hogy a házasságnak magasabb erkölcsi feladata is van, t. i. az emberi nem fentartása, a kölcsönös segélyezés és tökéletesbülés, azért mégis a házasság kölcsönös jogok és köteleességek forrása is, melyek azon szerződésen alapulnak, melynél fogva az egyik házastárs a másikkal átszolgáltatja magát.

Az állam feladata, hogy a házasságot egyenlő alapokra fektesse; szem előtt tartván az államnak célját és érdekét, ne pedig egyik vagy másik egyház dogmatikus elveit. Ezen feladatot iparkodott a magyar országgyűlés megoldani akkor, a midőn a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t. cikket megalkotta, melynek 123-ik §-a a házasságot polgári tisztviselő előtt megkötni rendeli. Ezen intézkedés a Szentírással -- hitünk ezen egyedüli forrásával — nem ellenkezik, mert a Szent-Írásban sehol sem találunk parancsot arra, hogy a házasságot pap előtt kell megkötni. A monogamia alapelvén nyugvó zsidó házasság átment a keresztyénségbe is, és a keresztyén vallás által megdicsőítettén, elvben felbontathatlannak mondatott ki (Lásd Máté 5, 32, 19, 9. Márk 10, 11—12. Lukács 16, 18.) és symboluma lett azon viszonynak, mely Krisztus, a mennyei vőlegény és az egyház: földi menyasszonya közt létezik. (Lásd II. Korinth. 12, 2. Ephez. 22, 24.) Dacára annak a há-

zasság már a keresztyénség őskorában az Egyház körébe vonatott, de lényegéhez papi áldás feltétlenül szükséges nem volt. A középkorban a házasságból szentség lett, még pedig Máté 19, 5—6 és Ephez. 5, 32 alapján. Az idézett szentirási helyek azonban csak a házasság nagyfontossága mellett bizonyítanak, mely mint mély átható viszony könnyen fel nem bontható s a házaselek közti benső viszony egyszermind mintaképpül állittatik fel a Megváltó és az Egyház szövetségére nézve. Hivatkoznak arra is, hogy Jézus a kánai menyegzőn jelen volt, de ez csak annyit bizonyít, hogy a keresztyén ember részt vehet a lakodalom örömeiben, de nem a farizeusok vendégségén, melyektől az Üdvözítő is távol tartotta magát. A reformátorok nézete szerint a házasság Istentől veszi eredetét, a házasság szabályainak tehát a kijelentéssel kell egybehangzaniok, (Lásd I. Mózes 2, 18.) a kötés módja azonban a polgári törvények keretébe tartozik, az egyház szolgálja csak áldást kér a megkötött frigyre. Így vallja ezt az ágostai hitvallás 16-ik cikke és az 1566. évi helvét hitvallás 29-ik cikke. Magyarországon a lelkész mint az állam képviselője Kálmán király óta szerepelt. Ennek törvénykönyve a 15-ik fejezetben ezeket mondja: „Minden házassági kötés, az egyház színe előtt, pap jelenlétében s alkalmas tanúk előtt, az eljegyzés valami jegyével és mindkét félnek beleegyezésével történjék.“ Ezen évszázadokon át divott jogrendet tehát az 1894. évi XXXI. t. cikk megváltoztatta. Hogy sem a keresztyénség alaptanait, sem a protestáns egyház elveit ezzel meg nem sértette, de hogy a nép véérébe átszivárgott szokásjogot mintegy forradalomszerű-

leg megszüntette és sok buzgó keresztyén ember érzületét megbántotta — az ma is tény!

Mert mi türés tagadás benne, a nép a polgári kötést teljes házasságnak el nem ismeri s ma 10 teljes esztendő óta több ellenszenvvel viseltetik iránta mint annak kezdetén! Megunta a sok lótást-futást, a sok kivételes engedély beszerzését s egyre azt kérdezi: miért nem maradt a házasságkötés azok kezében, kik évszázadok óta kezelték azt!? Én pedig azt kérdelem: nem-e jobb lett volna, a rendkívüli viszonyok között nősülendők számára, az u. n. szükség házasságot behozni s csupán a házasságjog egyöntetőségéről gondoskodni, a formaszerinti kötést meghagyni ott, a hol volt?

Itt eszembe jut a drága állami anyakönyvvezetés intézménye is. Hát erre 2 milliót költ az állam évenként és ha ezt a komplikált apparátust megtekintjük s látjuk pld. egy egyszerű temetés alkalmával mennyi jegyzőkönyv alakú minta kitöltése s felesleges tanta pazarlás megy végbe, okvetlenül is azt kell kérdeznünk: ugyan, hogy fognak végezni ezek a jó urak — járvány idején?

Nem-e jobb lett volna ama megszegyenítő §. helyett, hogy „a lelkész anyakönyvvezető nem lehet“*) — törvényt hozni arra nézve, hogy a lelkész állami anyakönyvvezetőnek neveztetik ki s minden ténykedéseért az államnak felelős!! Ez megfelelt volna a liberalizmusnak is a méltányosságnak is egyaránt!

Ily módon megmaradt volna a lelkészek kezében a házasságkötés joga és az állami anyakönyvvezetés; az összes felekezetek házasságügye pedig a törvényszékekhez utaltatott volna át, úgy mint jelenleg van.

A mi most már a gyermekek vallásáról szóló 1894. évi XXXII. t. cikket illeti, tíz éves tapasztalat nyomán bátran állithatom, hogy ez nekünk protestánsoknak határozottan kárunkra van s ha azontúl is optimistikus passióval fogjuk jelenteni, hogy a reform törvények kárt nem okoznak, hát akkor üres iskolákat és üres templomokat fogunk hagyni utódainkra, mert hiveinek száma a térítvények miatt rohamosan fogy s a vegyes házasságok száma egyre emelkedik! Azok

(*) l. lapunk 16-ik számának „Belföld“ rovatát. Sz.)

pedig nem nekünk, de a kath. egyháznak kedveznek, mert az nálunk nagyobb lévén számban és hatalomban, kedvezőbb jövővel kecsegteti a vegyes házasságban élő feleket — illetőleg azok gyermekeit! —

Mi mindég szerénykedtünk, az alamizsnáért is hálálkodtunk s ma mikor a keztyűs rekatholizáció fojtogatja torkunkat csak sópáncodni, de tette serkenni nem tudunk, pedig úgy az egyházi, valamint a világi tényezőknél az 1848. évi XX. t. cikk életbe léptetésének sürgetésén kívül sürgős feladatuk az is, hogy az 1868. évi 53. t. c. 12. §-a állíttassék vissza, mert liberális törvényhozásnak csakis ez felel meg!

Kottler Ottó.

Egységes vallásoktatás a középiskolában.

(Javaslat a középiskolai vallásoktatás reformja ügyében.)

Irta: Hetvényi Lajos soproni ág. h. ev. főgymn. vallástanár.
(Folytatás.)

Ezek után a fentebbi elveknek gyakorlati érvényesítését és a főbb vonásokban jelzett anyagnak az egyes osztályokba való beosztását a feltüntetett egymásután szerint a következőképen proponálom.

I. osztály tárgya: *Az egy Istennek s az ő akaratának felismerése Ábrahám, Jákób, József, Mózes és Jézus életének egyes e célból kiválasztott történeteiben; Isten munkáiból a teremtés története. Ezzel kapcsolatban Luther Kis Kátéjának 1 része: a tíz parancsolat Luther magyarázatával, a 2-ik részből: az első hitágazat, a teremtés Luther magyarázatával. Egyházi énekek.*

A főcél itt Isten lényegének, szent akaratának s a teremtésben kinyilatkoztatott mindenható szeretetének megismerése. Az üdvtörténet itt felvett menetének egészében erős vonásokkal kell kidomborodnia ama isteni akaratnak, mely az emberek által támasztott akadályokat legyőzi az ő magasabb céljainak keresztülvitelében. Ennek az ember fölött és emberen kívül levő akaratnak felismerése az első lépés ahhoz, hogy már a gyermek lássa és érezze azt, hallja szavát annak, a kinek Eheje a neve, a ki van, a ki

létezik, a ki az ő szeretetének teljességét a teremtesben nyilvánította ki.

II. osztály: *Isten mindenható akaratának és szeretetének munkája a megváltásban és megszentelésben e célból kiválasztott ó- és újszövetségi történetek kapcsán. A Kis Kátéból a második és harmadik hitágazat Luther magyarázatával. Egyházi énekek.*

Miután a vallásilag fejlődő egyén a történeti kijelentés kapcsán különféle vonatkozásban felismerte azt az egy nagy isteni akaratot, a szeretetet s ebből megismerte magát az Istent s azután felfogta azt is, hogy a világ s az ember Isten kezében van és hogy az egész mindenség ama nagy isteni akaratnak a megvalósulása, ez által lelkileg előkészült annak felismerésére, hogy a mely akarat megteremtette a világot s benne az embert, ez működik az embernek lelki újjáteremtésében is. Így ez a vallásfejlődési tény az I. osztály anyaga után természetszerűleg kijelöli a II-ik osztályét, a mely e szerint ez lesz: Isten akaratának munkája a bűnbe esett ember újjáteremtésében a megváltás és megszentelés által. Az ó-szövetségből a bűnbeesés története után oly történetek választandók ki, melyek a bűnnek következményeit elijesztő módon tüntetik fel és olyanok, melyek a bűnből való szabadulási vágyat mutatják. Az új szövetségből pedig Keresztelő János története s Jézus megkísértetése után előadandók a Megváltónak a bűnösök szabadítására vonatkozó cselekedetei (csudái), Jézus szenvedése, halála, feltámadása és mennybemenetele, a Szentlélek kitöltése, a keresztényen anyaszentegyház megalapítása.

III. osztály: *Az istenfelő ember vallásos élete az ó- és új szövetség kiválasztott tanítói részének ismertetése kapcsán. Ezekkel összefüggésben a Káté 3-dik része: az úri imádság Luther magyarázatával. Egyházi énekek.*

Az I-ső és II-dik osztály vallástani anyaga megismertet Isten akaratával és a Mindenható szeretetének munkáival. Az isteni szeretet és végtelen kegyelem látása az emberi szívben felébreszti a vallásos érzület tiszta szeretetét, azt a hangulatot, melyben a lélek Istenhez kívánczik, a miképen kívánczik a szarvas a folyóvizekre. E lelki ténynek tekintetbe vétele pedagógiai kötelessé-

günkké teszi, hogy a vallásos érzés fejlesztését és ápolását a megkezdett uton tovább munkáljuk. E célból az ó-szövetségből a tanítási anyagba felveendők Jób története, egyes kiválasztott zsoltárok és példabeszédek, az újszövetségből pedig a hegyi beszéd egyes részei és egyes kiválasztott példázatok. Az itt általánosságban megjelölt szentirási helyek a vallásos érzület ápolására ezen a fokon a legalkalmasabbak; mert így érvényesülhet a vallásoktatás azon helyes és általánosságban elfogadott pedagógiai elve, hogy a bibliából előbb a történeti s azután már magasabb fokon a didaktikai részeket nyújtjuk. A felvett bibliai részletekkel s az osztály céllal itt is harmonikusan ölelkezik a Kátének eme osztályba felvett része: az Úri imádság, mert a vallásos életnek legkarakterisztikusabb jele, hogy az ember imádkozni tudjon.

IV. osztály. *Az isteni kijelentés története Izrael népének összefüggő történetében és Jézus életének s tanításának kerekded egészet alkotó előadásában. A Kátéból: a 4-ik és 5-dik rész: a kereszttség és az úrvacsora Luther magyarázatával. A káté ismétlése. Egyházi énekek.*

A fentebb közölt elvek alapján itt nyer befejezést a vallásoktatás egyik része: az isteni kijelentés megmutatása. Ezen a fokon már a tanuló értelmi fejlettségében meg van a történeti felfogás érzéke, azért e képességet itt fel kell használni, hogy az isteni kijelentés történeti összefüggésben, kerekded formában jusson a serdülő gyermek tudatába. A tárgyalás folyamán a kellő helyeken alkalmas formában ki kell mutatni az ó- és újszövetség között az összefüggést, mint ty-pust és antitypust annak feltüntetése végett, hogy a mi az ó-szövetségben az időbeli viszonyokhoz képest homályosabb, vagy pedig tisztább remény, az az újszövetségben megdicsőült eszményi valóság. Különösen nagy gond és figyelem fordítandó Jézus életének előadására, a mit eddig ily részletesebb és önálló alakban középiskolai vallásoktatásunk nem ismert. A történeti előadással kapcsolatban úgy az ó-, mint az újszövetségből olvas-tatandók és magyarázandók különösen azok a részek, melyek az alsó három osztályban még nem fordultak elő; így az ó-szövetség-

ből a jellemzőbb és könnyebben érthető részek a prófétai könyvekből, az evangéliumokból pedig a hegyi beszéd egész terjedelmében és Jézus összes példázatai. Palesztina földrajzának, a vallási szokásoknak s egyéb viszonyoknak ismertetése s a biblia megértéséhez szükséges archeologiai ismereteknek közlése részint a történettel s részint a Biblia olvastatásával kapcsolatban történjék. A Kátéból felvett 4-ik és 5-dik rész a megfelelő evangéliumi történethez kapcsolódik; így a keresztség a tanítványok elbocsátásához („Azért elmenvén“ stb.), az urvacsora pedig az utolsó vacsorához. Befejezésül s egyúttal összefoglalásképpen egész rövid bibliaismertetést kell nyújtani, a melyben felsoroljuk az ismert csoportok szerint a szentírási könyveket s egy pár szóval azok főtartalmát.

Ezután következik az egyöntetű középiskolai vallásoktatás második fele: a Jézus Krisztusban történt isteni kijelentés történeti elsajátítása.

V. osztály: *Egyetemes egyháztörténet a reformációig. Bibliai olvasmány: az Apostolok cselekedeteinek könyvéből és Pál apostol pásztori leveleiből. Vallásirodalmi olvasmány: Jellemző szemelvények az apostoli s egyházi atyák és középkori írók műveiből.*

Mindenekelőtt részletesen kell ismertetni az apostoli kor történetét, az apostolok életét és munkálkodását, különös figyelemmel, gondnal és részletességgel kell tárgyalni Pál apostol életét, hittérítői munkásságát és Krisztus vallására vonatkozó alapfelfogását.

Az apostoli és egyházi atyák életének és működésének ismertetésére is nagyobb súlyt kell fektetni az eddiginél, mert az ő szellemhatásukon tört meg a pogányságnak beözönlő hatalma. A továbbiakban a fősúlyt arra kell helyezni, hogy az apostoli egyházból miként deformálódott a középkori egyház; különösen ki kell emelni, hogy az egyes időszakokban milyen volt a benső vallásos élet s ez milyen hatást gyakorolt az élet különféle köreire: a művészetre, a tudományos irányra, az erkölcsi életre s általában véve a közéletre. Hogy az egyes korszakok vallásos szellemét a tanuló megértse, a legkiválóbb alakok vallásirodalmi műveiből kell

egy-egy tanuló által könnyen megérthető s lelki épülésükre szolgáló részleteket olvasgatni. Ezen a fokon és a következőkön tehát nagy szerepet játszana mint tanítási s nevelési eszköz a rövidre fogott és velősen megírt tankönyvhöz kapcsolt „Egyháztörténeti Olvasókönyv.“ Az apostolok cselekedetei könyvének és a pásztori leveleknek olvastatása az őskeresztyénség belső viszonyainak megismertetésére a legkiválóbb eszköz.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az egyháztörténelem tanításához két esztendő nagyon kevés; azért hogy ezt is intenzívebbé tehesük s az „Egyháztörténeti Olvasókönyvből“ is — a mit nagyon fontosnak tartok — bőrrészleteket olvastathassunk, okvetlenül szükséges az egyháztörténeti anyagnak három osztályra való felosztása. Az ev. ref. egyház tanterve is az egyháztörténetet az V-ik osztályban kezdi. Igaz ugyan, hogy itt még a tanuló a megfelelő világtörténeti keretet a maga egészében előzőleg nem ismeri, de a szükséges világtörténeti ismereteket az egyháztörténet megértéséhez a magyarázat közben könnyen megadhatjuk.

VI. osztály. *Az egyetemes egyház története a reformációtól a westfáliai békéig és a magyarországi reformáció története a linzi békekötésig. Bibliai olvasmány: Pál apostolnak a rómaiakhoz és a galatákhoz írt leveleiből a hit által való megigazulásra vonatkozó részletek. Az ide vonatkozó részletek Jakab leveléből. Vallásirodalmi olvasmány. Részletek Luther főreformátori irataiból s a reformáció korabeli magyar vallásirodalmi műveiből.*

A VI-ik osztályra kijelölt egyháztörténeti anyag már összeesik ezen osztály világtörténeti anyagával s így egyik a másiknak megvilágítására s a nyert történeti tudatnak megerősítésére szolgál, a mit itt különösen fontosnak tartok, mert egyháztörténeti oktatásunk leglényegesebb pontja és főcélja az, hogy az ifjú a reformáció világtörténeti fontosságát és az élet minden körére kiható nagy jelentőségét világosan lássa és annak áldásait öntudatosan meg tudja ítélni. A középiskolai tantervben a VI-ik osztályra kiszabott történeti ismeretköre s az az elv, hogy a tanuló az egyetemes történetet a magyar nemzet történetével kapcsolatosan

tanulja, természetszerűleg vonja maga után azt, hogy a meghatározott időpontig a magyar reformáció történetét is adjuk elő. Ezt követeli az a didaktikai tény is, hogy a kettős anyag az előadásban időbelileg is közel állván egymáshoz, a tanuló az egyidőben történt eseményeket jobban össze tudja kapcsolni s így egyetemes történeti ismerete az egykoru magyar egyháztörténeti eseményekkel kapcsolatban tisztább, áttekinthetőbb, egyöntetűbb formát fog ölteni. — A biblia olvasás és magyarázat a tárgyalt anyaggal itt is összefüggésben van, a mennyiben a rómaiakhoz és a galatákhoz írt levélből felvett részletek a reformáció hittani alapjának megértéséhez s az egyházjavításnak, mint a szentírás örök igéjén felépülő műnek megértéséhez s az evangéliumi öntudat felébresztéséhez okvetlenül szükségesek. Jakab leveleinek kijelelt részlete pedig azt mutatja, hogy az élő hitből fakadnak az igazi jó cselekedetek és a cselekedet önmagában nem pótolhatja a hitet. Ugyancsak ezen evangéliumi öntudat ápolására szolgál a főbb reformatori iratok olvastatása.

VII. osztály: *Az egyetemes egyháztörténet a westfáliai béke után 1870-ig a belmissió ismertetésével és a magyar protestáns egyház története I. Lipót korától napjainkig egyházunk alkotmányának és szervezetének részletesebb ismertetésével. A régi főbb vallási világnézetek ismertetése után az ágostai hitvallás olvastatása és magyarázata. Bibliai olvasmány: Részletek Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írott első levéléből és János leveleiből. Vallásirodalmi olvasmány. Szemelvények az ismertett korszak nevezetesebb vallásirodalmi műveiből.*

Az egyháztörténet tanítása itt befejezést nyer. Az egyetemes egyháztörténetnek a westfáli béke utáni része a középiskolában nagyon rövidre fogható, a magyar protestáns egyház történetéből ide felvett részt is fél év alatt könnyen el lehet végezni; tehát már a VII-ik osztályban el lehet kezdeni az evangéliumi keresztyén világnézet összefoglaló ismertetését. A középiskolai vallásoktatás betetőzése, koronája e szerint az evangéliumi keresztyén világnézet teljes öntudatra keltése leendő. Ehhez az egyes elemeket már

nyújtja a megelőző történeti oktatás, a mit az egyház hittudatának egyöntetű formában való előadása követ. A hit — és erkölcsant eddig kizárólag csak a VIII-ik osztályban tanulták, a melynek tanítási ideje amúgy is rövid s ezt a fontos tárgyat kellő alapos-sággal itt elvégezni nem lehet; már pedig az a fő feladat, hogy az érettségizett ifju határozott, gondolkodásába erősen bevéődött evangéliumi világnézettel hagyja el a középiskolát. A rendszeres hittan tárgyalását két osztályra megszakítani, vagy a hittant az erkölcsantól elválasztani nem tanácsos; a dolgon azért úgy lehet segíteni, hogy a VII-ik osztályban részletesen ismertetjük az ágostai hitvallást, melylyel megkönnyítjük a VIII-ik osztály feladatát, a hol ezután a rendszeres hittant rövid és velős összefoglalásban lehet tárgyalni. A határozott evangéliumi öntudat ébresztéséhez az is szükséges, hogy az ifjú a maga vallási s az ebből folyó erkölcsi tudatában mindenféle vallási iránynyal és világnézettel szemben felfegyverkezve legyen. Ehhez pedig szükséges a főbb vallási világnézeteknek a józan kritikán átszűrt ismerése. Ezért vettem fel a VII-ik osztályba az ágostai hitvallás ismertetése elé a régi főbb vallási világnézetek ismertetését. Ez annyival is inkább szükséges, mert korunkban kellő vallástörténeti ismeret hiányában meglehetősen divatossá lett p. o. a buddhismus dicserete. A bibliai olvasmányul ezen osztályba felvett részletek főleg a belmissióval vannak kapcsolatban, így p. o. I Kor. 13. és János levelei.

VIII. osztály. *Rendszeres hit- és erkölcsant. Bibliai olvasmány: Részletek János evangéliumából. Vallásirodalmi olvasmány: Szemelvények ama jelenkori kiváló művekből, melyek a tudomány álláspontján emelik ki a keresztyén világnézet igazát.*

A hittan rendszeres tárgyalásához a hittani tételek és fogalmak ismeretében az alapot már az előző osztály nyújtja és lehetővé teszi, hogy a rendszeres hittan rövidre összefoglalható legyen. Sülyt kell helyezni ágost. hitv. evang. egyházunk hitnézetének kiemelésére a többi keresztyén egyházzal és a modern naturalisztikus világ- és életnézetel szemben. Az erkölcsant tárgyalásánál kü-

lönösen ki kell emelni a keresztyén vallásosságának és az erkölcsiségnek szoros összefüggését ama morálphilosophiai iránynyal szemben, mely az erkölcsiség autonómiáját tanítja. Hogy előadásunk itt is biblikus lehessen, ahhoz megadja a lehetőséget az előző osztályokban szerzett bibliai ismeret; itt a magyarázat közben csak utalni kell p. o. a hegyi beszéd egyes helyeire, vagy Jézus egyes példázataira, vagy az ismertetett apostoli levelekre stb. — A bibliai olvasmányul felvett részletek János evangéliumából a keresztyén világnézet szellemi mélyébe engednek bepillantást, a mi méltó koronája a középiskolai vallásoktatásnak. A vallásirodalmi olvasmányul felvett szemelvények azt mutatják, hogy a keresztyén világnézet nem merült el a modern világ különféle irányainak hullámaiban, hanem az van hivatva, hogy az emberiséget ismét egy boldogabb korszakba vezesse. Így lehetne szemelvényeket olvasgatni p. o. Drummond, Bettex, Dennert, Hilty műveiből. (folyt. köv.)

Belföld.

Egyházi elnökök és kormányképviselők középiskoláink érettségi vizsgálatain. A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter az autonóm felekezeti középiskolák folyó évi rendes érettségi vizsgálataihoz az 1883 : XXX. t.-c. 21. §-ából kifolyólag a következő kormányképviselőket küldötte ki: *A bányai ág. h. ev. egyházkerületben*: a budapesti ág. h. ev. főgimnáziumhoz *MoInár* Viktor vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsost; püspöki helyettes mint elnök: *Horváth* Sándor budapesti lelkész; a békéscsabai főgimnáziumhoz dr. *Szlávik* Mátyás eperjesi theol. dékán-tanárt, püspöki helyettes: *Veres* József oiosházi lelkész, békési esperes; a szarvasi főgimnáziumhoz pedig *Mayer* Endre eperjesi ev. theol. tanárt püspök helyettes: *Petrovics* Soma szentesi lelkész, csanád-csongrádi esperes. — *A tiszamelléki ág. h. ev. egyházkerületben*: az eperjesi ág. h. ev. főgimnáziumhoz *Wigand* János szegszárdi áll. főgimnáziumi igazgató, püspöki helyettes: *Martinyi* József nyiregyházi főgimnáziumi igazgató; a késmárki főgimnáziumhoz dr. *Mágoecy-Dietz* Sándor budapesti tud.-egyetemi ny. r. tanárt, püspöki helyettes: *Dianiska* András löcsei lelkész-főesperes; a nyiregyházi főgimnáziumhoz dr. *Mikler* Károly, eperjesi jogakadémiai dékánt, püspöki helyettes: *Ludmann* Ottó eperjesi coll. igazgató; a rimaszombati egyesült protestáns főgimnáziumhoz *Rombauer* Emil címz. főigazgató, a budapesti V. kerületi

állami főiskola igazgatóját, püspöki helyettes: *Materny* Lajos debreczeni lelkész-főesperes; a rozsnói és szepesiglói főgimnáziumokhoz pedig dr. *Asbóth* Oszkár budapesti tud.-egyetemi ny. r. tanárt, püspöki helyettesek: az előbbinél: *Fischer* Miklós iglói főgimnáziumi igazgató, az utóbbinál: *Hronyecz* József egyházker. irodavezető, püspöki titkár. — *A dunáninnyi ág. h. ev. egyházkerületben*: a pozsonyi ág. h. ev. főgimnáziumhoz: dr. *Mágoecy Dietz* Sándor budapesti tud.-egyetemi ny. r. tanárt, püspöki helyettes: *Hörk* József theol. akad. tanár; a selmehányai főgimnáziumhoz pedig *Hörk* József pozsonyi ág. h. ev. főiskolai tanárt, püspöki helyettes: *Farbaky* István iskolatanácsesi elnök. — *A dunántuli ág. h. ev. egyházkerületben*: a soproni ág. h. ev. főgimnáziumhoz dr. *Heinrich* Gusztávot, a budapesti tud.-egyetem e. i. rektorát, a felsőlövői főgimnáziumhoz pedig dr. *Schneller* István kolozsvári tud.-egyetemi ny. r. tanárt, (püspöki helyettesekről eddig értesítést nem kaptunk.) — Az erdélyrészi ág. h. ev. egyházkerületben: a brassói ág. h. ev. főgimnáziumhoz dr. *Böhm* Károly kolozsvári tud.-egyetemi ny. r. tanárt; a beszercei főgimnáziumhoz dr. *Markusoviszky* Sámuel pozsonyi ág. h. ev. főgimnáziumi igazgató; a medgyesi főgimnáziumhoz *Göbi* Imre budapesti ág. h. ev. főgimnáziumi igazgató; a nagy-szebeni ág. h. ev. főgimnáziumhoz valamint a főreáliskolához dr. *Fröhlich* Izidor budapesti tud.-egyetemi ny. r. tanárt s végül a segesvári főgimnáziumhoz *Walther* Béla löcsei áll. főreáliskolai igazgatót.

Ipolysági ev. templom. — A Felső-Terény anyagyéyházhoz tartozó Ipolyságon — ezen esperességi- és kerületileg fontos missziói ponton — építendő ág. hitv. ev. templom alapja növelésére újabban a következő kegyes adományok folytak be: *Folkusházy* Sándor ipolysági ügyvéd s ev. pénztáros kezeihez: Az ipolysági takarékpénztár újabb adománya 200 kor.; *Özv. Nedecky* Gusztávné 100 kor., *Törös* Sándor 20 kor., *Rosznáky* Jenő 10 kor., *Herczeg Koburg* Ö fensége kegyadománya 100 kor. *Gusztáv Adolf* egyleti (ansbachi) adomány 23 kor., 42 fill.; *Mangold* Mór 2 kor.; *Gonda* Béla (r. kath. esperes) 2 kor., *Lipták* István 2 kor.; *Selmeci* takarékpénztár 20 kor., *Ev. egyházi pénztár* Budapesten 2 kor., *Schiller* Antal 10 kor., *Novacsek* István 4 kor., *Vápenik* Ádám 20 kor., dr. *Dabics* Antal 10 kor., *Rill* József 5 kor., dr. *Sághy* Benő 10 kor., *Holzer* Ignác 10 kor., *Rill* Józsefné 5 kor., *Illés* Anna (Rill J. kir. tanfelügyelő cselédje) 2 kor., dr. *Rajner* Gyula 2 kor., (az adakozók többnyire r. kath-ok); *Gósa* Gyula gyűjtőívén: 60 kor.; a dunáninnyi ág. hitv. ev. egyházkerület adománya a közalaphól 300 kor. *Gáspár* István 6 kor. *Thuránszky* Béla gyűjtése a gyermek r. kath.ok között 8 kor. 30 fill. — A templomalap kitesz 15.000 koronát (ke-rekszámában szólván.) Isten áldja meg az eddigi

és az ezentuli kegyes adakozókat! A bizottság nevében tisztelettel Krupec István, biz. jegyző hontudvarnoki lelkész.

Püspöki egyház látogatás Nagyszombaton. A nagyszombati evang.-ok emlékezetes szép napjai voltak május hó 11 és 12. Ekkor tartotta Dr. Baltik Frigyes dunáninneni ev. püspök a kánoni egyházlátogatást. Az első nap a jegyzőkönyv olvasásnak és az iskolák látogatásának volt szentelve. Alig hogy a meleg üdvözlően átestünk reggel 9 órától este 6 óráig folyton el volt toglalva a püspök, a mikor a nap betejezéséül a templomban német nyelvű istentisztelet tartatott. Ezt Albrecht lelkész tartotta s utána a püspök mondott beszédet és áldást. Másnap reggel a lelkészi hivatalt, anyakönyveket stb. vizsgálta meg, 8 órakor tött 1/2 11 óramagyar nyelvű istentisztelet tartatott, mindkettőnél Albrecht lelkész végezte az oltári szolgálatot s Farkas lelkész szónokolt. Az ünnepély fényét emelték a vidékről megjelent lelkészek: Hollerung Károly modori lelkész-esperes, Shárbert Ármin linbachi, esp. jegyző — hivatalból; Kerseer Ede bazini német, Zsarnoviczky Gyula bazini tót, Zach Pál, modori tót, Schönvieszner Kálmán szt. györgyi, Kralulecz Aladár grinádi lelkészek — s a város más vallásu intelligentiája. A püspök minden istentiszteletnél alkalomszerű épületes beszédet mondott; az utolsóánál a püspöki határozatok olvastattak. Az egész ünnepélyt a püspök tiszteletére rendezett 56 terítékű közebed fejezte be, mely a lehető legjobb hangulatban folyt le. A püspök az egyházban rendezett állapotokat talált s e felett örömeinek többször kifejezést adott. A távozó püspök igen kedves emléket hagyott maga után, a mely is buzgó aldaskivánsággal kísérte őt ki a Modor féle robogó vonathoz.

Vallásos est. Az Eperjesi ág. hitv. evang. theol. ifjusági belmisztói egyesület f. hó 25-én, szerdán délután 5 órakor a Collegium nagytermében vallásos estélyt tartott.

Külföld.

Franclaországból. A pápa által exkommunikált Loisy abbé s tanár ügye sok beszédnek és írásnak tárgyát képezte. Így többi között Ménégosz E. theol. tanár és pap is írt a dologról a „Revue Chretienne“-ben, honnan közleményét a „Le Chrétien Francais“ is átvette. *Ménégosz Loisyt* a nagy liberális prot. theologussal: *Sabatierrel* hasonlítja össze. Érdekes — úgy mond — e két elme dogmatikai megegyezése és szétválása. Történetileg mindketten egyformán kutatnak; a priori egyikök sem fogad el dogmát; egy a módszerük is, mert a szent és a profán iratok értése és magyarázásával mindketten egyazon szabályokat vallják s egy-

azon történeti eredményre is jutnak. Oly külön-böző a vallási neveltetésök s mégis oly szépen egyeznek! Egyik a prot. orthodoxyából. másik a r. kath. orthodoxyából kilépve — egyazon történeti, és írásmagyarázó nézőpontra jutottak. A vallási symbolismusban is találkoznak, mert azt tartják, hogy az ember nem képes az igazságot, mint olyat, magában felfogni, lévén vallási téren minden eszménk, érzésünk, benyomásunk symbolum, kép, anthropomorphismus. A dogmák fejlődnek. A vallási lényeg (substantia) századokon át ugyanaz, de az alak, melybőn e lényeg testté lesz, elkerülhetetlen változásoknak van alávetve. egyszóval bibliai kritika, dogmatörténeti fejlődés, módszerek, elvek felfogása terén egyeznek Sabatier s Loisy. De miben különböznek s válnak egymástól? Abban — úgy mond Ménégosz — hogy Loisy szerint a r. kath. dogma szabályos fejlődés gyümölcse (héjából kipattant makkhoz hasonlóan) Sabatier szerint azonban e dogma idegen behatás eredménye, úgy hogy pld. a görög bölcsészet, a római törvényszerűség, a pogány babona stb. . . mind eltérítették a kereszténységet normális útjáról s így történt, hogy a vallási gondolat fejlődésébe belevitt ez idegen (heterogén) elem e gondolat fejlődését alaposan elrontotta. Az ev. ref. Sabatier e felfogását, kebelbarátja: az ág. hitv. ev. Ménégosz osztja természetesen. Ugyancsak Loisyról írja a a luth. *Témoignage* c. lap (10. sz.) hogy L. mikor az „Evangyeliom és Egyház“ című híres művét megírta, (melyért Richard érsek Rómában feladta őt) voltaképen védi a r. kath. egyházat és sikra száll főleg Harnack „a kereszténység lényege“ írója ellen. Loisy ugyanis felvetette azt a kérdést: a r. kath. egyház intézményei (tana. szentsége, hierarchiája, pápasága, kultusa) befoglalattatik-e az evangyéliumban? Igen vagy nem? A kérdésre a felelet hármias: a) *igen* — mondja a r. kath. egyház; b) *nem* — feleli a protestantismus s c) Loisy pedig ezt mondja: a r. kath. egyház az evangyéliumból fejlődött ki, a fejlődés útján azonban oly megszire elérhaladt, hogy a mai r. kath. kereszténység nem evangyéliumi, de egyházi munka; az evangyélium már idejét multa, hitébresztő munkáját régen elvégezvén a hit kérdéseiben érvényes feleletet többé nem ad. Ime! Loisy ütköző pontja az Evangyeliom felfogásában a protestantismussal szemben. A római tábor azonban szintén be nem fogadhatja azt a Loisyt, a ki fennen hirdeti s követeli a tudományos kutatás első feltételét: a szabadságot s a tudás főköteleességévé teszi az őszinteséget. No ha ezt az így megvadult Loisyt Róma nem fogadja is táborába, majd befogadja őt, ha megszeliidül s megváltoztatja írásmagyarázati és történeti elveit, lelkiismereti scrupulusait pedig szintén félrevezeti és Romát ölelni kitarja reszkető karjait! s erre van kilátás úgy látszik, hiszen — írja a *Témoignage* 15. száma, apr. 9-ikén szabad-

előadásait is beszüntette az „Ecdes des Hantes Etudej“-ben!..
Krupecz István.

Irodalom.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. Az új népi iskolai törvény tervezetéről irván, többi között ezeket mondja: „Mennyiben helyesek, czélszerűek a tervezett reformok pedagógiai, kulturális és politikai szempontból, arra nézve lesz még alkalmunk nyilatkozni; most csakáltalában annyit, hogy ilyen erélyesebb, öntudatosabb, határozottabb magyar iskolapolitikára régóta szükségünk van. A tervezetre ebből a szempontból azt mondhatjuk: debuisset pridem, végén kellett volna.

Az egyházi autonómia szempontjából az a nézetünk, hogy ez a tervezet ismét lenyir egy darabot a protestáns iskolai autonómiából. No mert ezt a felekezeti paritás elve úgy kívánja, hogy a nemzetiségi egyházak miatt a magyar egyházak is rövidet húzzanak. Ezután a tisztán magyar egyházi tanítóképzők is szigorú állami ellenőrzés alá kerülnek és a tanítóképesítés autonóm jogától megfosztatnak. Ez kétségtelenül nagy veszteség a jogban és szabadságban. De nekünk magyar peotestánsoknak nincs okunk félni az autonómia megszorításától s a tanítóképesítő alapvizsgálat kormányképviselőitől. Jó magyarok, jó hazafiak vagyunk. Aztán a mit veszítenek a magyar egyházak a szabadságban, azt megnyerik az iskolafentartási költségekben. Népiskola és tanítóképző-intézet jelentékeny állami segítséget nyer. A tanítói fizetéseket méltányosan rendezi és a tanítóképzőknek, a középiskolák analógiájára, tekintélyes fentartási segélyre nyújt kilátást a törvénytervezet. A javaslatnak ezt az elvi álláspontját aggodalom nélkül elfogadják a protestáns egyházak is. Mi legalább tanácsoljuk az elv elfogadását, mert a magyar protestantizmus sokkal jobb magyar, hogysen az iskolai autonómiájának némi megszorítása okából nehézséget gördítsen egy oly javaslat elé, a mely a magyar nemzeti kulturának erélyes, de nem erőszakos és épen azért bölcs és reméljük, sikeres megszilárdítását czélozza.

TEMETŐ.

Hering Lajos 1858—1904.

Lapunk mult számában már megemlékeztünk azon megdöbbenő hírről, mely a papi családot, a gyászos özvegyet és a 7 kisedet árvát, a romjaiból újra alkotott szendi gyülekezetet; a fejérmáromi egyházmegyét; a dunáninneni kerületet és lapunkat is lesújtotta, mert ő nekünk is tevékeny munkatársunk volt. Most már eltemettük, elsirattuk ;

de a halálnyugalma mellett előttünk áll élete munkája. Vas megyében Kemenesalján Hőgyeszben született. Atyja a nagytudományú és mély theologiai bölcsességű és klasszikus műveltségű Hering János esperes és anyja: egyházi berzsényi Berzsény Mária. Az apa maga kiváló gonddal, s rendszerető szigorral, igazi puritanizmussal nevelte gyermekeit; az édes anya benső vallásosságát hagyta övéire, még a halál sem tudta letörölni az anyai csókot homlokáról; a boldogult utolsó sóhajával is édes anyját kereste és lelkét a mennyei atyának ajánlotta. Egy berzsényivel ismét szegényebb lett egyházunk. Gyülekezete sok megpróbáltatásokon ment át és ő bár tíz évig csak 350 frt. volt. a fizetése, mindig hi tudta segíteni a bajból hiveit, mert nem a kötelesség fogalmát boncolgatta, hanem áldozott és lelkével minden nemes lelket magával ragadott. Utolsó munkája és legfőbb vágya volt Tata és Érsekújvár Sionát felépíteni. Óh, minő buzgalommal készült az egyetemes gyámintézet vendéglátásához hogy akkor letelhessük a templom alapkövét. Sir fedi, de ő azért ott lesz, mert mi is ott leszünk.

Az egyházmegye először főjegyzőjévé s 1893-ban esperesévé választotta. Isten ígését hirdette, az iskolák felvirágoztatása szívéhez volt forrva, de legmeghatóbb tünet, hogy mindennap kedves gyermekeire tekintve — árváira gondolt s hogy szíve meg ne repedjen az ezredév emlékének megteremtette az egyházmegyei lelkészi nyugdíjintézményt, mely 7 év alatt 5000 kor. emelkedett s im most a kis árváknak a mennyben 2 gondviselő atyjuk van. Ezt csak Hering Lajos tudta megtenni, kit az egész vármegye szeretett; ezen áldott munkának, alapnak nem lehet más neve jövőben mint Hering Lajos. Temetése május 11-én nagy részvét mellett történt Kőrmenden, hivei 200 Km. utat tettek meg sirjához és áldó imádsággal, zokogó kebellet tették le a szendi földet koporsójára. A tanítói kar megható gyászdallal vett tőle búcsút.

A gyászbeszédet Pred. 9—12. alapján Gáncs Jenő alesperes, a búcsuztatót Jánossy Lajos egyházmegyei főjegyző tartotta. Kovács Sándor th. tanár a kerület részéről mély meghatottsággal, szólt a pótolhatatlan veszteségről. Kiss János Szombathelyi lelkész imádkozott; Hauptmann János pusztavámi tanító, az egyházmegyei tantesület elnöke — méltatta mint tanfőfőnek érdemeit s kegyelettel tette le a tanítói kar koszorúját. Jó István szendi tanító s gyülekezete részéről a tisztelet és szeretet magas szavaival búcsuztattal s végül Gáncs Jenő áldása fejezte be a gyásznepet.

Hazánk — egyházunk halottja, maradj szívünk drága halottja! Isten veled!

Halálozás. F. év május hava 3-ikán meghalt élte 44-ik évében Korponán (zólyomi ev. esperességben) dr. *Kramár* Pál Korpona városi és tisz-

teletbeli megyei főorvos s a zsbritói, devicsei és lissai ev. egyházak felügyelője stb. Ugy az uri mint a néposztály meghatóan nyilvánított tömeges részvéte mellett május 6-án temették. Prédikált a templomban tótul *Kliment* Lajos korponai ev. lelkész a sirnál pedig *Krupec* István, honti ev. alesperes szólt magyarul, s a világiak közül is beszéltek: *Plachy Gyula* korponai polgárnagy, és dr. *Himmler Sándor* orvos. A temetésen megjelent 10 ev. pap, és vagy 5 r. kath, plebános is. (a templomban is voltak a plebános urak, *Machovitz* apát vezetése alatt.) — Az elhunyt főorvos igazi emberbarát s a mellett — mint egyébként is hithű ev. papi család sarja — vallásos és ügybuzgó evangélikus keresztyén volt, mint azt két (t. i. a honti zólyomi) esperességre is kiterjedő egyházközségi felügyelői állásai és működése bizonyítják. Legyen neki könnyű a föld, melynek ölébe — két év előtt oly ifjan elhunyt forón szerető s szeretett ölte párja: szül. *Kalmár Mariska* után — immáron ő is — utód nélkül — nyugodni' tért. Béke poraira! Áldás emlékére!

Üzenetek.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozunk.

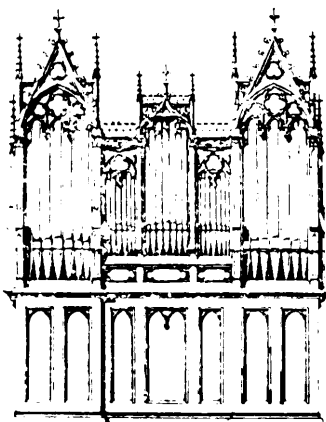
J. B. J. Köszönettel vettük. Valamely legközelebbi számban hozzuk. — F. L. A 23-ik számba már jöhet. — H, L. Levél ment.

SZALAY GYULA

MŰORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE

Székesfehérvárott.

ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN.

Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű légnyomású nemes szőlő hangverseny és templom

orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

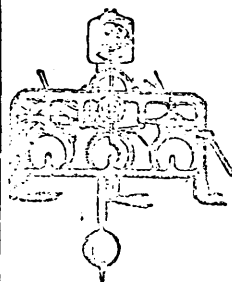
Raktáron tart kisebb nagyságú új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint átalakításokat, javítást, hangolást mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és laktanya órák berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda Müller János

első magyar órágyár gőzerővel

BUDAPEST, VII., Csömöri-ut 50. szám, saját házában.

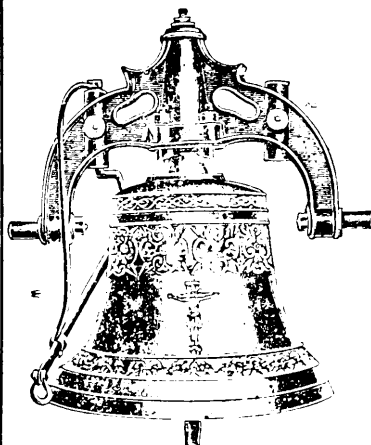
Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve 30 10-4.

baktai EGRY FERENCZ

harangöntő

Kis-Gejőcz, Ungmegye.

Ajánlom *harangöntő műhelymet*, amely legrégebbi és legjobb hírnevét az országban.

Teljes szavatosság mellett szállítok

HARANGOKAT,

bármilyen súlyban. Nem tetszőket feltétlenül visszaveszek és a költségeket visszatérítem.

Tessék árjegyzéket kérni!

Kivonat az elismerő iratokból:

Bizonyítvány.

Hogy Egrý Ferencz urnál Kis-Gejőczön a Borsalmi híveim költségére megrendelt két új szerkezetű vaskorona könnyen húzható harang úgy messze hangzó érczes és csengő öszhangzó szép hangja, valamint remek kiállítás, nemcsak híveimre de az egész községünk lakosságára a legkellemesebb benyomást gyakorolta. S az igazi gyönyör érzését keltette fel, már a kipróbálásnál nyilván való lett, mert egész délután nem tudtak betelni zenei kellemességével, hanem húzták és húzták már a nap lement, és valóságos zarándoklatot tartottak hozzá, körül vették folytonosan és csak éjjel 10 órakor távoztak mellőlle még a napi munkába kifáradottak is stb.

Kelt Borsalman, Szatmár m. 1903. július 14.

Gesztesédi András főgondnok.

Szobotha János gk. lelkész.

Pályázat

ág. hitv. evang. külföldi egyetemre menő többrendbeli hittanulónak és tanárjelöltnek való ösztöndijra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítványt a pesti ág. hitv. ev. egyháznál kezelő bizottság ezennel közhirre teszi, hogy a föntirt alapítványból külföldi egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkészi, vagy pedig gymnasiumi tanári pályára készülő ifjak számára több rendbeli, egyenkint 210 német birodalmi márkából álló ösztöndíj fog a jövő 1904—1905. tanévre kiosztatni. Ezen ösztöndíjak egymásutáni két éven át élvezhetők:

Az elnyerhetés feltételei:

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is két évi tanfolyamot jól végzett legyen valamely magyarhoni protestáns theologiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már két évig honi vagy külföldi magasabb intézetben a maga választott szakában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pálya különbsége nélkül legyen:

a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású;

b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszélje, mely körülmény hiteles külön bizonyítvány által igazolandó be;

c) legyen feddhetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmú.

Ennélfogva felhivatnak a külföldi egyetemeken levő mindazon lelkész- vagy tanárjelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy ha még további egy évre külföldi egyetemeken maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtásuk: azt az előttük tudvalevő feltételek teljesítése mellett 1904. szeptember 30-ig aláírott bizottsági jegyzőnél kérvényileg jelentsék be.

Felhivatnak továbbá mindazon külföldi egyetemeken tanuló vagy oda még csak ezután kimenni szándékozó lelkész- és tanárjelöltek, kik a fentebb részletezett minőségi feltételeknek megbírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1904—1905. tanévben élvezni óhajtának, hogy a fent megírt kellékeknek kétségtelen beigazolására akár eredetiben, akár hitelesített másolatban melléklendő tanodai, — ha van candidaticumi — vagy egyetemi és egyéb bizonyítványokkal ellátott, az alább kikötött tanítási kötelezettséget is tartalmazó sajátkezűen írt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó posta-állomással jegyzett kérvényeiket f. 1904. évi szeptember 30-ig való záridő előtt (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek) bérmentve és lepecsételve aláírott bizottsági jegyzőhöz (Budapest, V. Bálvány-utca 8. szám) küldjék be.

A megszavazott ösztöndíjat a díjnyertes hit- és tanárjelöltek felerészben a külföldi egyetemen történt beiratásuk igazolása után a tanév elején, második felerészét pedig a tanév második fele kezdetén, miután bizonyítványaikat az illető egyetemen sikerrel töltött első félévről és egyszersmind a második félévre lett beiratásuk felől is (Frequentations-Zeugniss und Anmeldebogen) a kifizetés alá kerülő összegről szóló sajátkezű nyugtájukkal együtt előlegesen beküldötték, fogják posta útján bérmentesen megkapni, mívégre szükséges, hogy egyetemi lakásukat a nyugta beküldésekor pontosan megírják.

A ki ezen hit- és tanárjelölti ösztöndíjat már egy évig húzta, a rákövetkező évben is annak élvezetében csak úgy maradhat meg, ha újabban is érdemesnek tapasztaltatott; ha továbbá már az első évben a filozófiát, beleértve a filológiát és kivált erkölcs-tani filozófiát is szorgalommal tanulta, s a második évben is tanulja; végre ha magát előre arra kötelezte, hogy a külföldi egyetemen töltött ösztöndíj két esztendő után a hazába térve, a pesti ág. hitv. ev. magyar-német egyházgyülekezet tanodájában, ha kívántatni fog, mérsékelt díj mellett egy évig segédtanári hivatalt viselend.

Kelt Budapesten, 1904 május hó 1-én.

Dr. Zsigmondy Jenő,
jegyző.

Fabiny Gyula,
elnök.

B O R.

Sajáttenemesű ó- és új bor, kölcsön hordókban vasútra feladva kapható **Baksányi Károly** ref. lelkésznel **Balaton-Henyében.**

42 1-1

A Franklin-Társulat kiadása.

A Magyar Remekírók

a magyar irodalom főművei

ötödik sorozata most jelent meg s így most már 25 kötet került ki a magyar remekíróknak eme leggondosabb és legdiszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelentek meg **Pázmány Péter válogatott munkái** is. rzt a kötetet jeles jogtudósunk, **Fraknoi Vilmos** oly bevezetéssel látta el, mely **Pázmány Péter** életét és munkásságát vázolja és méltatja s egyúttal a XVII. század irodalmáról, az akkori magyar társadalmi és közviszonyokról érdekes esszét is nyújt.

Ugyancsak ez a sorozat **Bajza József** három évtizedre menő munkásságának legjavát is beleilleszti a magyar remekírók közé. E kötetet **Badics Ferenc** válogatta össze és látta el nagybecsű előszóval.

E két kötetten kívül megjelent még az V-ik sorozatban **Vörösmarty V.** kölete, **Arany János III.** kölete és **Szigligeti II.** kölete.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg:

Arany János munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte **Riedl Frigyes.**

Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte **Vadnay Károly,** **Czuczor Gergely** költői munkái. Sajtó alá rendezte **Zoltány Irén.**

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte **Ferencki Zoltán.**

Kazinczy Ferenc műveiből. Sajtó alá rendezte **Váczy János.**

Kisfaludy Sándor munkái I. kötet. Sajtó alá rendezte **Heinrich Gusztáv.**

Kölcsey Ferenc munkái. Sajtó alá rendezte **Angyal Dávid.**

Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte **Kossuth Ferenc.**

Kuruc költészet. Sajtó alá rendezte **Erdélyi Pál.**

Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte **Koroda Pál.**

Gróf Széchenyi István munkáiból I. kötet Sajtó alá rendezte **Berzeviczy Albert.**

Szigligeti Ede színművei. I. kötet. Sajtó alá rendezte **Bayer József.**

Tompa Mihály munkái. I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte **Lévay József.**

Vajda János kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte **Endrődy Sándor.**

Vörösmarty Mihály munkái. I., II., III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte **Gyulai Pál.**

A Magyar Remekírók gyűjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona; az ennek kiegészítőjeként megjelent **Shakspere** összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a

Franklin Tarsulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda
(Budapest IV. Egyetem-u. 4.)

Pályázat.

A békéscsabai államilag segélyezett ág. hitv. ev. Rudolf-főgimnáziumnál egy **latin-görög nyelvi tanszékre** pályázat hirdetetik.

A rendes tanár törzsfizetés 2400 K. lakáspénze 480 K. részesül öt izben 200—200 K. ötödéves korpotlékban. A törzsfizetés idővel 2800, illetőleg 3200 K.-ra emelkedik. Ezekben a fizetési fokozatokban a lakás pénz 600 K.

Más intézetekben rendes tanári minőségben eltöltött évek a korpotlékba beszámíttatnak s a már ott élvezett magasabb fokú törzsfizetés is azonnal megadatik. A pályázók csak ág. hitv. ev. vallásuak lehetnek.

Nyugdíjigény az 1894. évi XXVII. t.-c. értelmében.

Ha a kijelölt szakból okleveles és egyébként is megfelelő tanférfi nem jelentkezik, nem okleveles, de mindenesetre szakvizsgázott jelölt is figyelembe vétetik s 1600 K. fizetéssel és 200 K. lakáspénzzel alkalmaztatik.

A pályázók a főgimnáziumot kormányzó bizottsághoz címzett s kellően felszerelt folyamodványukat ennek a bizottságnak világi elnökéhez (**Zsilinszky Endre** dr. úrhoz) küldjék be, még pedig június hó 25-ig bezárolag.

A megválasztott hivatalát 1904. évi aug. hó 30-án tartozik elfoglalni s költözködési költségeinek részben való megtérítésére is számíthat.

Kelt Békéscsabán 1904. május 16.

A főgimnáziumi bizottság elnöksége.

46 2-1

minden-iskolapadok, iskola-, torna- és óvodabeműrendezések és szabad gyermekpadok gyártása. — Arjegyzékkel készséggel szolgálunk ingyen és bérmentve.

25 15.-12

Pályázat

a tátraalji ág. h. evang. egyházmegyébe ke-
belezett **Holló-Lomniczi** németajku egyház-
ban önkéntes lemondás folytán megürült

rendes lelkészi állomásra.

Ezen állással egybekötött törvény szerinti lel-
készi kötelességek mellett következő javadal-
mazás biztosított: 1. Természetben való
lakás, a hozzátartozó épületek és egy nagy
kert használattal. 2. Készpénzben évenként
560 azaz ötszázhatvan korona és 587 kor.
31 fill. azaz ötszáznyolcvanhét korona 31
fillér congruapótlék 1600 koronáig. 3. 3 azaz
három pozs. mérő tiszta búza, vagy annak
pénzértéke. 4. 20 azaz húsz pozs. mérő rozs.
5. 20 az húsz pozs. mérő árpa. 6. 6 azaz
hat pozs. mérő zab. 7. 4 az négy kereszt (a
16 kéve) szalma. 8. 24 azaz 24 bécsi öl tű-
zifa befuvarozva. 9. 6 azaz hat hold (a 1200
□-öl) szántóföld ingyen használata. 10. Sza-
bad legeltetési jog. 11. Stóla és offertoriu-
umok körülbelül 150 korona. A magyar és
német nyelv mellett a tót nyelv ismerete is
is kívánatos. Jelentkezés a képesítést igaz-
oló okmányokkal együtt **folyó évi június**
hó 20-ig az alulírott főesperesi hivatalnál.

Kelt Nagy-Lomniczon, 1904. május hó
17-én.

Székely Gyula
főesperes.

44 3-2

Sz. 620—1904.

Pályázat

A XIII. városi egyházmegyében **Szo-
molnok** bányavárosi németajku egyházköz-
ségben a

lelkészi állomás

megüresedvén, ez állásra ezennel pályázat
hirdettetik.

A rendes lelkészi teendőkön kívül a lel-
készi köteles minden héten két órában az ev-
iskolában a vallástant előadni.

Ezen állomással következő jövedelem van
összekötve: kényelmes lakáson, kerten és
stólán kívül az egyházközségi pénztárból 747
K. 24 f. széna, failletmények, szántóföldek
használata. Kamatok, városi segély és offerto-
riumok czimén 452 kor. 76 fill. A kongrua
kitesz 543 K. 46 fillért. A pályázók felkéret-
nek felszerelt folyamodványukat **jun. 30-ig**
az alólírott főespereshez átszarmaztatni.

Szepesbela és Igló, 1904. május 15.

Weber Samu
főesperes.

45 3-2

Münnich Kálmán
egyházmegyei felügyelő.

4°-OS

törlesztéses kölcsönöket nyújtunk bu-
dapesti és
külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbir-
tok és ingatlan $\frac{3}{4}$ értékeig I. és II. helyre
15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatisztek-
nek, állami- és magán-
hivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosok-
nak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő
időre *gyorsan* és *discreten*.

Bank- és magánadosságok convertálása.

MELLER LAJOS és TÁRSAI

bankbizomány;

Budapest, VI., Dávid-utca 15.

(Törvényszékiileg bejegyzett cég).

34. 12-7

(Válasz bélyeg)

PÉNZ